

Pengar och materialism vanligt tema när läkare porträtteras på film

II Pengar och ett materialistiskt liv är ett återkommande tema när läkaren porträtteras på film. I filmens värld är pengar drivkraften när det gäller att utbilda sig till läkare, och omgivningen förväntar sig en viss standard i doktors hem.

Efter att ha sett mer än 131 filmer, i huvudsak amerikanska, inspelade under en tidsperiod av 80 år, har Flores i en artikel belyst de huvudtema i vilka läkaren porträtteras. Förutom pengar som drivkraft tampas ofta den amerikanska doktorn med pengarna som hinder, i form av oförsäkrade patienter. Andra frekventa besvärligheter är ineffektiv byråkrati och sjukvårdssystem som försvårar vården.

Läkarna som skildras är till en tredjedel kirurger, en fjärdedel psykiatrer och en femtedel allmänläkare. Flores har letat speciellt efter pediatriker och hittat sådana i endast 2 procent av filmerna. Någon tolkning ges inte, men de specialiteter som skildras är förstas tacksamma ur ett dramaturgiskt perspektiv. De flesta människor har föreställningar om vad som sker i operationssalen och under terapisalet.

I artikeln ges också exempel på humor i filmerna, både den avsedda och den oavsiktliga. Till det senare hör The

Patriot (1998) i vilken Steven Seagal spelar läkare, specialiserad på familje- och holistisk terapi, tillika ensamstående far och tidigare världskänd immunolog i regeringen. Han måste hitta ett botemedel mot ett mycket smittsamt virus, vilket han gör på en eftermiddag, samtidigt som han slåss mot paramilitära extremister, vilkas ledare han dödar med ett vinglas.

Flores kommenterar att filmdoktorer ger insiktsfulla och realistiska skildringar av utmaningarna, belöningarna och spänningen i att vara läkare.

Samtidigt kan man fråga sig: Hur många gånger har just du blivit kidnappad av en 16-åring med retroperitonealt sarkom? Hur ofta jagar du tillsammans med polischefen misstänkta mördare för att förhindra ett utbrott av epidemisk pneumoni? Och visst finns det en beundrande sjuksköterska (läs ung, vacker kvinna) för varje svårmodig, ansvarstygnd doktor (läs medelålders/äldre man)?

Flores bjuder på en smärroande exposé genom amerikanska doktorsfilmer, men utan att riktigt precisera sitt syfte.

Vill man läsa något med tydligare inriktning så har Gena Weiner utifrån sin filmhistoriska studie skrivit om läkaren i svensk film i Läkartidningen år 2001.

FOTO: SVENSKA FILMINSTITUTET

Georg Rydeberg som Doktor Glas, 1942, ett svenskt exempel på läkare i filmens värld.

Film har stor genomslagskraft, den når många patienter och många blivande läkare. Likväl som filmen är en tolkning av verkligheten tolkar verkligheten filmen och kvar i medvetandet stannar egna föreställningar om vad som möter just mig när jag kliver innanför dörrarna till vårdapparaten.

Karin Isak

k_isak@hotmail.com

Flores G. Doctors in the movies. Arch Dis Child. 2004; 89(12):1084-8.

Rökning: ökad risk för typ 2-diabetes – minskad risk för autoimmun diabetes

II Epidemiologiska undersökningar under senare år har visat att rökning är associerad med en måttlig men klart ökad risk för typ 2-diabetes. Detta samband betingas sannolikt av nikotin. I experimentella studier minskar nikotin känslighet för insulin och möjligen också för frisättning av insulin.

På vilket sätt rökning (via nikotin) påverkar uppkomst av autoimmun betingad diabetes har inte tidigare undersökts. En stor epidemiologisk studie i det norska fylket Nord-Trøndelag har gjort det möjligt att utvärdera sambandet mellan rökning och uppkomst av diabetes separat för typ 2 och för autoimmun diabetes.

Mellan 1984 och 1986, erbjöds alla invånare över 20 års ålder i Nord-Trøndelag att delta i en hälsoundersökning. Denna inkluderade ett frågeformulär med frågor kring bland annat rökning och diabetes. Hela 90,3 procent av befolkningen deltog (n=76 885).

Elva år senare (1995–1997) gjordes en uppföljningsstudie där 1 130 nya fall av diabetes identifierades. Dessa personer erbjöds ytterligare undersökningar som bland annat omfattade fastande blodsocker, C-peptid och antikroppar

mot GAD (glutamic acid decarboxylase). Förekomst av anti-GAD är markör för autoimmun diabetes. De personer med diabetes som hade anti-GAD klassificerades som LADA (latent autoimmune diabetes in the adult) eller »klassisk« typ 1-diabetes. LADA-patienter hade definitionsmässigt inte behov av insulin när diabetes upptäcktes, men utvecklade senare i stor utsträckning behov av insulinbehandling.

Åttahundrafemtioåtta (76 procent) patienter deltog i de kompletterande undersökningarna.

Som i tidigare undersökningar fann man att omfattande rökning (20 cigaretter per dag) vid första undersökningen 1984–1986 var associerad med ökad relativ risk för att utveckla typ 2-diabetes under 11-års-perioden (n=738, relativ risk=1,64, 95 procents konfidensintervall 1,12–2,39).

För autoimmun diabetes var resultaten helt motsatta. Således var rökning 1984–1986 associerad med en kraftigt sänkt risk både för incidens av LADA och klassisk typ 1-diabetes (LADA n=81, relativ risk=0,25, 95 procents konfidensintervall 0,11–0,60, och typ 1-

diabetes n=18, relativ risk=0,17, 95 procents konfidensintervall 0,04–0,73).

I experimentella studier påverkar nikotin flera immunologiska parametrar. Vid en annan autoimmun sjukdom, ulcerös kolit, kan nikotintillförsel minska sjukdomens intensitet.

Det är sannolikt att den skyddseffekt som rökning verkar ha på uppkomst av autoimmun diabetes beror på att nikotin dämpar de autoimmuna processer som leder till att de insulinproducerande betacellerna förstörs. Naturligtvis kan man inte rekommendera människor att röka för att undvika autoimmun diabetes. Det är däremot inte otänkbart att transdermal tillförsel av nikotin, som alltså har terapeutisk effekt vid ulcerös kolit, skulle kunna prövas på personer med ökad risk för typ 1-diabetes, inom ramen för en klinisk studie.

Valdemar Grill

valdemar.grill@ntnu.no

Carlsson S, et al. Smoking is associated with an increased risk of type 2 diabetes but a decreased risk of autoimmune diabetes in adults: an 11-year follow-up of incidence of diabetes in the Nord-Trøndelag study. Diabetologia. 2004;47(11):1953-6.